

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací, v právnej veci navrhovateľa **J.**, proti odporcovi **F., o zaplatenie 99 081,- Sk**, vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 2 Cb 102/03, na dovolanie žalobcu proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 7. decembra 2004 č. k. 1 Obo 163/04-214, rozhodol

t a k t o :

Rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s opravným uznesením a rozsudok odvolacieho súdu **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 18. 03. 2004 č. k. 2 Cb 102/03-137 v spojení s opravným uznesením z 27. 04. 2004 č. k. 2 Cb 102/03-143 žalobu zamietol a rozhodol o náhrade trov konania.

Na odvolanie žalobcu Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom zo 07. 12. 2004 č. k. 1 Obo 163/04-214 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil, rozhodol o náhrade trov odvolacieho konania a pripustil dovolanie. Odvolací súd v odôvodnení rozsudku uviedol:

Predmetom sporu je žalobcom uplatnené právo na zaplatenie úrokov z omeškania, ktoré malo vzniknúť v dôsledku omeškania žalovaného s vyplatením menovitej hodnoty a výnosu dlhopisov, emitovaných žalovaným. Žalobca tvrdí, že žalovaný sa dostal do omeškania s vyplatením menovitej hodnoty a výnosu dlhopisov, ktoré bol povinný splatiť v súlade s ust. § 24 ods. 6 zák. č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v platnom znení v deň ich splatnosti, stanovený na 31. 12. 2000. Žalovaný menovitú hodnotu a výnosy dlhopisov splatil až po uplynutí tejto lehoty, je toho názoru, že v dôsledku omeškania žalovaného mu vzniklo právo na zaplatenie úrokov z omeškania vo výške 17,6%

ročne odo dňa nasledujúceho po dni splatnosti dlhopisov až do dňa ich úplného splatenia. Žalovaný s právnym názorom žalobcu nesúhlasí a tvrdí, že dlhopisy splatil v lehote stanovenej v § 24 ods. 11 zák. č. 92/1991 Zb., a teda včas. Právna úprava dlhopisov fondu národného majetku SR je upravená v zák. č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení neskorších zmien a doplnkov. Tento zákon charakterizuje dlhopisu fondu ako zaknihovaný cenný papier na meno, ktorý oprávňuje majiteľa tohto dlhopisu na výplatu menovitej hodnoty a výnosu tohto dlhopisu. Výnos tohto dlhopisu sa určuje vo výške diskontnej sadzby, vyhlásenej Národnou bankou Slovenska a platnej ku koncu roka z jeho menovitej hodnoty. Na tieto dlhopisy sa nevzťahuje osobitný zákon, tento zákon č. 530/1990 Zb. o dlhopisoch v znení neskorších predpisov. Podľa § 24 ods. 1 citovaného zákona o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby, právo na nadobudnutie kupónu má každý občan SR s trvalým pobytom na jej území, ktorý k dátumu emisie kupónov dovŕšil osemnásť rok svojho veku. Podľa odseku 3 každý majiteľ kupónu je oprávnený získať dlhopis podľa § 22 ods. 2 v menovitej hodnote 10 000,- Sk. Podmienky, za ktorých fond splatí dlhopisy, upravujú odseky 6, 7, 10 a 11 ustanovenia § 24. Podľa odseku 6 dlhopis podľa odseku 4, vrátane jeho výnosu, je splatný 31. decembra 2000. Fond ručí za splatenie dlhopisov podľa odseku 4 svojím majetkom. Podľa odseku 11 dlhopis podľa odseku 4, vrátane jeho výnosu, je fond povinný splatiť osobám uvedeným v odsekoch 3 a 9, a to najneskôr do konca roka 2001. Pre posúdenie žalobcom uplatneného nároku je potrebné určiť, či sa žalovaný splatením dlhopisov, vrátane ich výnosov majiteľom po lehote, upravenej v § 24 ods. 6, teda po lehote 31. decembra 2000, ale v lehote, upravenej v § 24 ods. 11, t. j. do 31. decembra 2001, dostal do omeškania. Zánik záväzku splnením dlhu upravuje ust. § 559 Obč. zák., podľa ktorého splnením dlh zanikne. Dlh musí byť splnený riadne a včas. Podľa § 563 Obč. zák., ak čas splnenia nie je dohodnutý, ustanovený právnym predpisom alebo určený v rozhodnutí, je dlžník povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo ho o plnenie veriteľ požiadal. V predmetnom prípade je čas splnenia ustanovený právnym predpisom. Zákon o prevode majetku štátu na iné osoby upravuje čas splnenia pre dlhopisy fondu v § 24 ods. 6 a 11 tak, že dlhopis, vrátane jeho výnosu je splatný 31. decembra 2000 s tým, že povinnosť ho splatiť je stanovená najneskôr do konca roka 2001. Nemožno preto prijať právny názor žalobcu, že čas splnenia dlhu je viazaný len ku dňu 31. decembra 2000 a čas splnenia upravený v odseku 11 je redundantný. Zákon je potrebné vykladať z jeho celkovej legislatívnej konštrukcie, ktorá kogentne upravuje lehotu, do ktorej je dlžník povinný dlhopis, vrátane jeho výnosu, splatiť. Túto lehotu zákon stanovuje do konca roka 2001. Nemožno

oddeliť a bez vzájomnej súvislosti vykladať odseky 6 a 11 § 24. Keďže zákon stanovuje lehotu, v ktorej je dlžník povinný svoj záväzok splatiť najneskôr do konca roku 2001, nemôže sa dlžník pred uplynutím tejto lehoty dostať do omeškania. Žalovaný v zákonom stanovenej lehote svoje záväzky splatil. Nevzniklo preto žalobcovi právo na vymáhané úroky z omeškania. Odvolací súd preto jeho odvolaniu nevyhovel. Odvolací súd pripustil dovolanie podľa § 238 ods. 3 písm. a/ O. s. p. Je toho názoru, že ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného právneho významu, kde je potrebné posúdiť, či sa vzhľadom na znenie ustanovenia § 24 ods. 6 a 11 zák. č. 92/1991 Zb. v platnom znení dostal žalovaný do omeškania, keď svoj dlh splnil do konca roka 2001. Ako z výroku, aj z dôvodov tohto rozhodnutia vyplýva, odvolací súd bol toho právneho názoru, že k omeškaniu žalovaného s platením svojich záväzkov nedošlo.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca a navrhol ho spolu s rozsudkom súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Na zdôvodnenie dovolania žalobca uviedol:

Z teoreticko-právneho hľadiska vydanie dlhopisu podľa § 24 ods. 4 zák. č. 91/1992 Zb. v jeho platnom znení predstavovalo vznik synalagmatického právneho vzťahu medzi žalovaným a bývalým majiteľom dlhopisu F. (t. j. právneho vzťahu, z ktorého obom účastníkmi právneho vzťahu vznikajú vzájomné práva a povinnosti), v rámci ktorého vznikol žalovanému, ako emitentovi F., záväzok (povinnosť) zaplatiť majiteľovi dlhopisu F. ku dňu jeho splatnosti menovitú hodnotu dlhopisu F. a zákonom stanovený výnos, čomu korešpondoval nárok (pohľadávka) majiteľa dlhopisu F. voči žalovanému na splatenie menovitej hodnoty dlhopisu F. a zákonom stanoveného výnosu.

Dlhopis F. v teoreticko-právnej rovine teda predstavoval záväzkový vzťah medzi žalovaným ako dlžníkom a majiteľom dlhopisu F. ako veriteľom.

Pojem „splatnosť“ je veľmi často používaným právnym pojmom, s ktorým sa môžeme stretnúť jednak vo väčšine platných právnych predpisov Slovenskej republiky, ale aj v bežnom živote (napríklad pri platení faktúr za elektrinu, telefón, nájomné a podobne).

Právny pojem „splatnosť“ používajú tie najzákladnejšie právne kódexy Slovenskej republiky, akými sú napríklad zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (§ 151j ods. 3, § 151ma ods. 8, § 151mb ods. 3, § 581, § 788 ods. 23 písm. b/, § 801 ods. 1, zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (§ 330 ods. 1 a 3, § 359, § 360, § 392, § 503 ods. 1 a 2) alebo zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (§ 34, § 69 ods. 1 písm. b/, § 129), ale aj iné významné právne predpisy, ako napríklad zák. č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách v znení neskorších predpisov (§ 3 ods. 1, § 14 ods. 2, § 123 ods. 1 písm. a/ bod 11), zákon č. 328/1991 Zn. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (§ 4 ods. 5, § 31 ods. 1, § 52 ods. 3), zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (§ 27 ods. 1 písm. a/, § 27 ods. 8), zákon č. 199/2004 Z. z. Colný zákon v znení neskorších predpisov (§ 61 ods. 1, § 74 ods. 2), zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (§ 7 ods. 2, § 19 ods. 2 písm. f/ bod 2, § 52 ods. 19).

Zákon č. 510/2002 Z. z. o platobnom styku v znení neskorších predpisov v § 7 ods. 2 dokonca definuje deň splatnosti ako deň, kedy sa má platba vykonať.

Vo všetkých vyššie uvedených právnych predpisoch je právny pojem „splatnosť“ použitý vo význame určenia času, kedy musí byť dlh, respektíve určitý peňažný záväzok dlžníka, splatený veriteľovi.

Pokiaľ na určenie významu pojmu „splatnosť“ použijeme gramaticko-sémantický výklad, dospejeme k záveru, že podstatné slovo „splatnosť“ je odvodené od slovesa „splatiť“, alebo „zaplatiť“. Slovesá „splatiť“ a „zaplatiť“ potom vyjadrujú okamih splnenia peňažného záväzku jeho uhradením, t.j. zaplatením. V nadväznosti na to môžeme pojem „splatnosť“ vyložiť ako „okamih vzniku povinnosti zaplatiť záväzok“ a pojem „splatný“ ako „(povinnosť) byť zaplatený“.

Rovnakým spôsobom sa na výklad pojmu „splatnosť“ pozerá aj právna teória. V jednej z posledných odborných právnych publikácií uznávaného odborníka v oblasti civilného práva Prof. JUDr. Jána Lazara, DrSc., s názvom „Občianske právo hmotné, diel I. a II.“ sa ohľadne splatnosti záväzkov uvádza nasledovné: „Jedným z najčastejších a najprirodzenejších spôsobov zániku záväzku je jeho splnenie a jednou z posudzovaných

podmienok splnenia záväzku je aj otázka, kedy treba záväzok splniť. Na otázku, kedy treba dlh splniť, treba odpovedať, že ho treba splniť v deň splatnosti (zročnosti). Deň splatnosti môže byť určený zákonom, súdnym rozhodnutím, prípadne rozhodnutím iného štátneho orgánu alebo dohodou strán.“

Rovnako sa s otázkou definovania pojmu „splatnosť“ vysporiadal aj Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí č. Rc 88/2000, ktoré obsahuje nasledovnú právnu vetu, týkajúcu sa vzniku nároku na úroky z omeškania: „Základným predpokladom vzniku nároku na úroky z omeškania je teda existencia omeškania s plnením peňažného dlhu a základným predpokladom takéhoto omeškania je existencia pohľadávky, t.j. práva na peňažné plnenie a jej zročnosť (splatnosť).“

Momentom splatnosti sa záväzok navyše stáva aj vymáhateľným. Ak dlžník záväzok nespĺní ani po uplynutí jeho splatnosti, dostáva sa automaticky do omeškania.

Pojem „splatnosť“ je teda legislatívno-právnym pojmom, ktorý označuje zročnosť záväzku, t.j. taký právne relevantný časový okamih, kedy vznikne dlžníkovi povinnosť splatiť svoj peňažný záväzok veriteľovi a od ktorého môže veriteľ od dlžníka splatenie tohto záväzku požadovať.

Pokiaľ si podrobne všimneme ustanovenia zákona č. 92/1991 Zb., zistíme, že vo všetkých svojich ustanoveniach používa v súvislosti s úpravou splatenia dlhopisov F. pojem „doba splatnosti“ a pri každom použití pojmu „doba splatnosti“ sa zároveň odvolá na ustanovenie § 24 ods. 6 zákona č. 92/1991 Zb., ktoré ustanovuje, že dlhopis F., vrátane jeho výnosu, je splatný 31. decembra 2000. Uvedené legislatívne odvolávky na § 24 ods. 6, pokiaľ ide o dobu splatnosti dlhopisov F., sú obsiahnuté v § 24 ods. 8, 9 a 10 zákona č. 92/1991 Zb.

Keďže samotný zákon č. 92/1991 Zb. neobsahuje definíciu pojmu doba splatnosti, aj v tomto prípade si musíme pomôcť výkladom. S ohľadom na vyššie uvedené vymedzenie pojmu „splatnosť“ môžeme pojem „doba splatnosti“ definovať ako „časovo ohraničený úsek, v ktorom má byť peňažný záväzok splnený“.

Doba splatnosti akéhokoľvek cenného papiera plynie vždy a zásadne od momentu jeho vydania a skončí sa dňom jeho splatnosti. Jedným z mnohých faktorov, podľa ktorého sa cenné papiere rozlišujú, je práve doba ich splatnosti. Podľa toho poznáme cenné papiere s dobou splatnosti 1, 2, ale i 5 alebo viac rokov. Ako príklad takéhoto rozdelenia môžu slúžiť aj štátne dlhopisy SR s dobou splatnosti 1, 3, 5 a 15 rokov. Doba splatnosti cenných papierov zároveň slúži ako informácia pre potenciálnych investorov, ako dlho budú musieť čakať na výplatu finančných prostriedkov investovaných do ich nákupu.

Počas plynutia doby splatnosti cenného papiera vzniká jeho majiteľovi nárok na stanovený výnos, ktorý emitent vypláca buď priebežne, obvykle ku koncu každého kalendárneho roka, alebo jednorázovo ku dňu splatnosti cenného papiera, spolu s jeho menovitou hodnotou.

Je absolútne nepochybné, že dlhopisy F. neboli cennými papiermi s jednoročnou dobou splatnosti, ako to tvrdí žalovaný, ale že doba ich splatnosti bola päť rokov. O tejto skutočnosti jasne svedčí, že výnos z dlhopisov F. sa počítal za dobu piatich rokov, t.j. odo dňa ich emisie (1.1.1996) do dňa ich splatnosti (31.12.2000) a nie za dobu jedného roka.

O tom, že pod dobou splatnosti dlhopisov F. je treba rozumieť dobu, ktorá začala plynúť dňom ich emisie (1.1.1996) a skončila sa dňom ich splatnosti (31.12.2000), jednoznačne nasvedčuje aj odsek 10 v § 24 zákona č. 92/1991 Zb., ktorý uvádza, že v prípade splatenia menovitej hodnoty dlhopisu pred dobou splatnosti podľa odseku 6 (t.j. 31.12.2000), je žalovaný povinný splatiť týmto osobám aj pomernú časť výnosu. Ak by však doba splatnosti dlhopisov F. bola jednoročná, ako tvrdí žalovaný, výnos z dlhopisov F. by sa v zmysle § 24 ods. 10 zákona č. 92/1991 Zb. musel počítať nie od 1.1.1996 do 31.12.2000, ale od 1.1.2001 do 31.12.2001.

Žalobca by v tejto súvislosti chcel poukázať aj na staré rozhodovacie pravidlo súdov, ktoré hovorí, že „Pri výklade a použití zákona je treba tiež vychádzať z toho, čo zákonodarca v zákone uviedol pre určitý jav. To znamená, aby každý použitý výraz mal vždy ten istý, t.j. len jeden, designát; pritom slová zákona majú byť chápané podľa ich všeobecného zmyslu a nie podľa mienenia jednotlivca.“

Ak raz vznikla žalovanému povinnosť dlhopisy F. splatiť, nemôže dodatočne vzniknúť ďalšia „nová“ povinnosť dlhopisy F. splatiť, ktorá sa zároveň s prvotnou povinnosťou vzájomne vylučuje a jej konkuruje, respektíve má pred ňou prednosť.

Zákon č. 92/1991 Zb. používa v ustanovení § 24 v súvislosti so splatnosťou dlhopisov F. pojem „doba splatnosti“. Nakoľko jednotliví majitelia dlhopisov F. nemali pred uplynutím doby splatnosti právo (nárok) žiadať od žalovaného ich splatenie, avšak žalovaný bol v zmysle § 24 ods. 10 zákona č. 92/1991 Zb. oprávnený dlhopisy F. splatiť ich majiteľom aj predčasne, dá sa konštatovať, že v tomto prípade išlo o dobu splatnosti určenú v prospech dlžníka, teda žalovaného.

Uplynutie času, ako objektívna právna skutočnosť, spôsobuje vznik, zmenu alebo zánik právnych vzťahov.

Do dňa splatnosti dlhopisov F. nemali ich majitelia právo požadovať od žalovaného ich splatenie. Uplynutím doby splatnosti dlhopisov F. im však toto právo (nárok) nepopierateľne vzniklo. Bolo by nelogické a zároveň nesprávne tvrdiť, že uplynutie doby splatnosti dlhopisov F. nespôsobilo žiadne právne následky a že vzťah medzi žalovaným ako dlžníkom a majiteľmi dlhopisov F. ako veriteľmi, sa tým nijako nezmenil.

Je teda možné vyvodiť záver, že uplynutie doby splatnosti dlhopisov F. dňa 31.12.2000 jednoznačne vyvolalo zmenu právneho vzťahu medzi žalovaným a majiteľmi dlhopisov F. spočívajúcu v tom, že dňom splatnosti dlhopisov F. vznikol ich majiteľom nárok voči žalovanému na splatenie ich menovitej hodnoty a výnosu, čomu korešpondovala povinnosť žalovaného menovitú hodnotu a výnos dlhopisov F. ich majiteľom k stanovenému dňu splatnosti splatiť.

Správnosť vyššie uvedených záverov je možné tiež analogicky podporiť aj ustanovením § 23 zákona č. 530/1990 Zb. O dlhopisoch v znení neskorších predpisov, ktoré určuje, že práva z dlhopisov sa premlčujú uplynutím 10 rokov odo dňa ich splatnosti.

Odsek 11 v § 24 zákona č. 92/1991 Zb. stanovuje všeobecnú dobu splatnosti dlhopisov F., ktorá je aplikovateľná na určenie najneskoršieho termínu ich splatenia žalovaným. Táto

všeobecná doba splatnosti je však aplikovateľná iba za predpokladu, že nenastane taká právna skutočnosť, na základe ktorej by žalovaný bol povinný splatiť dlhopisy F. pred jej uplynutím.

Ako však vyplýva z § 24 ods. 6 a 7 zákona č. 92/1991 Zb., dve takéto právne skutočnosti, na základe ktorých bol žalovaný povinný splatiť dlhopisy F. pred uplynutím doby uvedenej v odseku 11, preukázateľne nastali.

Prvou právnou skutočnosťou, ktorá spôsobila vznik povinnosti žalovaného splatiť dlhopisy F. skôr, než ustanovuje odsek 11, bolo ustanovenie § 24 ods. 7 zákona č. 92/1991 Zb., ktoré ustanovovalo, že dlhopis F., ktorého majiteľ dosiahol v deň nadobudnutia účinnosti zákona č. 322/1996 Z. z. vek 70 rokov a viac, je vrátane jeho výnosu splatný 31. decembra 1997.

Je nepopierateľné, že úmyslom úpravy odseku 7 v § 24 zákona č. 92/1991 Zb. bolo umožniť občanom starším ako 70 rokov, aby sa k peniazom za dlhopisy F. dostali o 3 roky skôr, než nastane ich splatnosť v zmysle § 24 ods. 6, čím sa malo eliminovať riziko, že sa títo majitelia dlhopisov F. ich splatenia nedožijú. Táto skutočnosť je vyjadrená aj v dôvodovej správe k predmetnému zákonu.

Ak by sme považovali za správny názor žalovaného, že splatnosť dlhopisov F. určená v § 24 ods. 6 nebola rozhodujúca pre vznik jeho povinnosti dlhopisy F. splatiť, ale že išlo iba o určenie momentu, ku ktorému sa malo zastaviť počítanie výnosov z dlhopisov F., potom by skrátenie doby splatnosti dlhopisov F. nemalo vôbec žiaden význam, ale práve naopak, vyvolalo by to presne opačné následky. Jediným dôsledkom by totiž bolo, že počítanie výnosov z dlhopisov F., vlastnených občanmi vo veku 70 rokov a viac rokov, by sa zastavilo ku dňu 31.12.1997, pričom na povinnosti žalovaného splatiť menovitú hodnotu a výnos najneskôr do konca roka 2001 by sa vôbec nič nezmenilo.

Účinkom zákona č. 322/1996 Z. z. by teda nebolo zvýhodnenie, ale presný opak – absolútne znevýhodnenie občanov vo veku 70 rokov a viac rokov. Je nepochybné, že dosiahnutie takéhoto následku nebolo zámerom prijatia zákona č. 322/1996 Z. z. Aj preto je treba považovať vyššie uvedenú argumentáciu žalovaného za účelovú a nesprávnu.

Navyše, v prípade akceptácie právneho výkladu času splatnosti dlhopisov F. prezentovaného zo strany žalovaného by vôbec nemalo zmysel upravovať odsek 7 v § 24 zákona č. 92/1991 Zb., nakoľko už odsek 10 toho istého paragrafu umožňoval žalovanému splatiť dlhopisy F. pred uplynutím doby ich splatnosti (t.j. pred 31.12.2000). Nebolo teda vôbec potrebné vkladať do zákona ďalšie ustanovenie, ktorým by sa skrátila doba splatnosti dlhopisov F., ibaže by zákonodarca prikladal stanoveniu dňa splatnosti dlhopisov F. skutočný význam.

Druhou právnou skutočnosťou, ktorá spôsobila vznik povinnosti žalovaného splatiť dlhopisy F. skôr, než ustanovuje odsek 11, bolo ustanovenie § 24 ods. 6 zákona č. 92/1991 Zb., ktoré ustanovovalo, že dlhopis F., vrátane jeho výnosu, je splatný 31. decembra 2000. Išlo tu teda opätovne ako pri odseku 7 o stanovenie splatnosti dlhopisov F. odlišne od úpravy obsiahnutej v odseku 11 v § 24 zákona č. 92/1991 Zb. (t.j. skorším dátumom).

Pojem „splatnosť“ bezpochyby označuje okamih, kedy má dôjsť k splateniu peňažnej pohľadávky. Aj s ohľadom na všetku vyššie uvedenú argumentáciu nie je v žiadnom prípade možné tvrdiť, že odsek 6 nemal žiaden relevantný význam pre určenie, kedy bol žalovaný povinný splatiť dlhopisy F. ich bývalým majiteľom. Zarážajúce pritom je, že ani v rozsudku súdu prvého stupňa a ani v rozsudku odvolacieho súdu, ktorý je týmto dovolaním napadnutý, nie je vôbec vysvetlené, čo vlastne znamená a aký má význam stanovenie doby splatnosti dlhopisov F. v odseku 6 a prečo odvolací súd považuje odsek 11 za „nadradený“ odseku 6, hoci oba tieto odseky pojednávajú o splatnosti dlhopisov F.. Oba odseky (6 aj 11) majú rovnakú právnu silu, rovnakú platnosť a oba používajú v súvislosti s povinnosťou splatiť dlhopisy F. pojem splatnosť (odsek 6 v podobe „splatný“ a odsek 11 v podobe „splatiť“).

Uvedené konanie oboch súdov evokuje pocit, že pre odsek 11 sa rozhodli najmä z toho dôvodu, že stanovuje splatnosť dlhopisov F. neskorším termínom, než odsek 6, a preto ho považujú za rozhodujúci. Vhodným príkladom, ktorý poukazuje na to, že najneskorší časový termín nemusí byť automaticky vždy rozhodujúci, je právna úprava premlčacej doby.

Plynutie všeobecných (objektívnych) dôb nemá vplyv na plynutie osobitných (subjektívnych) dôb, nakoľko tieto plynú a skončia sa nezávisle na sebe. Ďalšou rovnakou

charakteristikou je, že osobitná (subjektívna) doba sa skončí najneskôr so skončením všeobecnej (objektívnej) doby.

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 8/1995 sp. zn. Pl. ÚS 13/97 z 19. júna 1998, zverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, čiastka 84, pod číslom 221/1998 uvádza:

„Obsahom vlastníckeho práva k dlhopisom sú potom oprávnenia a povinnosti upravené v ďalších odsekoch § 24 zákona. Majiteľ dlhopisu (občan) má právo na výplatu menovitej hodnoty a výnosu tohto dlhopisu v zákonom stanovenej dobe splatnosti (§ 24 ods. 4, 6, 7 zákona).“

Z vyššie uvedeného Nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky teda nespochybniteľne vyplýva, že aj podľa právneho názoru najvyššej právnej a ústavnej inštancie slovenského právneho systému mali byť dlhopisy F. ich majiteľom zo strany žalovaného splatené v dobe ich splatnosti, t.j. do 31.12.2000, respektíve 31.12.1997 a nie v lehote do 21.12.2001, ako to tvrdí žalovaný. Žalobca má za to, že ide o najzásadnejší a najpreukázanejší dôkaz v tomto spore, ktorý jednoznačne potvrdzuje správnosť argumentácie žalobcu ohľadne dňa splatnosti dlhopisov F..

Ústavný súd Slovenskej republiky rovnako ako žalobca nemal vôbec žiadne pochybnosti o tom, že v § 24 to boli odseky 6 a 7, ktoré boli rozhodujúce pre určenie času, kedy bol žalovaný povinný splatiť dlhopisy F. ich bývalým majiteľom.

Žalovaný v písomnom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že navrhuje, aby dovolací súd dovolanie zamietol, keďže žalobca v dovolaní neuvádza žiadne nové argumenty a skutočnosti, pričom súdy s jeho doterajšou argumentáciou sa už vysporiadali.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 2 O. s. p.), po zistení, že dovolanie bolo podané včas účastníkom konania, dovolanie prejednal bez nariadenia dovolacieho pojednávania, preskúmal rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Dovolací súd právne otázky, uvádzané v dovolaní, ako aj vyjadrení žalovaného riešil už v desiatkach obdobných prípadov (1 Obdo V 13/2005, vo veciach spojených na spoločné konanie pod sp. zn. 1 Obdo V 3/2006, atď.). Niektorými z týchto otázok sa zaoberal aj Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze zo 17. decembra 2008 sp. zn. I-ÚS 235/08-21. Vzhľadom na uvedené dovolací súd svoje závery odôvodňuje tak isto, ako v obdobných predchádzajúcich veciach a nepovažuje za potrebné svoju argumentáciu meniť či dopĺňať.

Odvolačí súd dovolaciu otázku v zmysle ust. § 239 ods. 3 písm. a/ OSP vymedzil tak, že je potrebné posúdiť, či sa vzhľadom na znenie ustanovenia § 24 ods. 6 a 11 zák. č. 92/1991 Zb. v platnom znení dostal žalovaný do omeškania, keď svoj dlh splnil do konca roku 2001.

Podľa ust. § 24 ods. 6 zák. č. 92/1991 zb. v jeho platnom znení dlhopis podľa odseku 4, vrátane jeho výnosu, je splatný 31. decembra 2000. Fond ručí za splatenie dlhopisov podľa odseku 4 svojím majetkom.

Podľa ust. § 24 ods. 11 zák. č. 92/1991 Zb. v jeho platnom znení dlhopis podľa odseku 4, vrátane jeho výnosu, je fond povinný splatiť osobám uvedeným v odsekoch 3 a 9, a to najneskôr do konca roku 2001.

Pri výklade citovaných zákonných ustanovení, a to jednak pri výklade každého tohto ustanovenia samostatne a jednak v ich vzájomnej súvislosti a napokon pri ich výklade v súvislosti aj s ďalšími ustanoveniami citovaného zákona, dovolací súd dospel k záveru, že tieto ustanovenia si navzájom neodporujú. Naopak, sú navzájom plne právne súladné, je v nich používaná obvyklá právna terminológia, a to vo význame a s obsahom, ako je to obvyklé aj v ďalšom právnom poriadku Slovenskej republiky a s významom aj obsahom, ako ho prevažne prezentuje aj právna teória, ako aj súdna prax, ako na to správne poukazuje dovolateľ. Vzhľadom na závažnosť uvedenej dovolacej otázky dovolací súd prioritne skúmal, či prípadne tieto ustanovenia nie sú v rozpore s ústavou, alebo s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná a či nie je potrebné konanie prerušiť a predložiť návrh ústavnému súdu na zaujatie stanoviska (§ 109 ods. 1 písm. b/ OSP). Túto otázku dovolací súd riešil najmä z pohľadu, či cit. ust. § 24 ods. 11 zák. č. 92/1991 Zb. v platnom znení nie je

v rozpore s čl. 20 ústavy, podľa ktorého vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu, ale tiež aj z hľadiska rovnosti občanov (čl. 12).

Uvedenú otázku ústavnosti z hľadiska prípadnej aplikácie ust. § 109 ods. 1 písm. b/ OSP dovolací súd riešil najmä z pohľadu výkladu daného ustanovenia § 24 ods. 11 žalovaným a následne súdom prvého stupňa, ako aj súdom odvolacím. Totiž, ak by bol akceptovateľný a správny tento výklad žalovaného, ako aj nižších súdov, potom z hľadiska uplatňovania práv vlastníkov dlhopisov (napr. § 24 ods. 9 cit. zák.) by bolo diskriminujúce to, že časti vlastníkov by bol dlhopis vyplatený už napr. v januári roku 2001 a ďalším bez nejakých právnych následkov až v decembri roku 2001. Pri takomto výklade by toto vlastnícke právo nemalo rovnaký zákonný obsah, ani ochranu. Posudzujúc túto otázku ústavnosti dovolací súd nedospel k záveru, že by bolo potrebné podľa ust. § 109 ods. 1 písm. b/ OSP konanie prerušiť a požiadať o stanovisko ústavný súd (obdobným spôsobom s otázkou ústavnosti zákona dovolací súd sa vyporiadal aj v uznesení z 28. 09. 2006, sp. zn. 1 Obdo V 73/2006).

Dovolací súd dospel k záveru, že základnú otázku splatnosti dlhopisov s dôsledkom aj vzniku povinnosti týmto dňom dlhopisy vyplatiť, rieši citované ustanovenie § 24 ods. 6 zák. č. 92/1991 Zb. v jeho platnom znení. Ak otázka splatnosti (zročnosti) s týmto obvyklým legislatívnym obsahom, ako to v dovolaní správne naznačuje a prezentuje žalobca, je vyriešená v tomto ustanovení, potom je logické, že zákon túto otázku nemôže riešiť a ani nerieši iným spôsobom v ďalšom ustanovení, a to v § 24 ods. 11 cit. zákona. Jednoznačne je nelogické, že by zákon v ustanovení § 24 obvyklý právny pojem splatnosť (splatný) používal s rozdielnym právnym významom, a to či už v odseku 6, odseku 7, odseku 8, odseku 9 alebo v odseku 10 s rozdielnym významom alebo obsahom. Z tohto všeobecného rámca by sa úplne vymykala aj výklad ust. § 24 ods. 7 cit. zák., prezentovaný žalovaným, ktoré ustanovenie, čo do použitia právnej terminológie, je identické s odsekom 6. Teda, ak by sa znenie odseku 6 malo vykladať tak, že sa v ňom nerieši otázka splatnosti vo význame, kedy musí byť dlh veriteľovi splatený, potom automaticky by to muselo platiť aj pre odsek 7, čo by znamenalo, že v zmysle odseku 11, by aj osobám majúcim vek 70 rokov a viac, povinnosť splatiť dlhopis trvala až do 31.12.2001. Za tohto stavu ale ustanovenie § 24 ods. 7 cit. zák. by bolo úplne obsolentné. Názor žalovaného, že znenie § 24 ods. 11 je možné spájať len s ust. § 24 ods. 6, nemožno ho spájať s ust. § 24 ods. 7, nemá žiadnu oporu v celkovej koncepcii zák. č. 92/1991

Zb. v znení jeho noviel, ale najmä v znení jeho novely vykonanej zák. č. 322/1996 Z. z. Znenie odseku 11 nasleduje až za odsekmi 6 a 7 a keďže zo zákona nevyplýva nič iné, je zjavné, že odsek 11 je v rovnakom vzťahu k odsekmi 6, 7 (prípadne by to bolo možné vyložiť tak, že sa vzťahuje len k odseku 7, lebo je k nemu numerickejšie bližšie a nie je vôbec v žiadnom vzťahu k odseku 6, čo iste nebolo zmyslom a účelom zákona).

Keďže právnická terminológia v legislatíve sa spravidla používa tak, aby jej zmysel a obsah nebol odlišný, pričom o to viac to platí pre právnickú terminológiu, ktorá v legislatíve je používaná pomerne frekventovane, je nutné vychádzať z toho, že tak je tomu aj v prípade znenia ustanovenia § 24 ods. 6 cit. zák. Teda, ak je v tomto ustanovení uvedené, že dlhopis je splatný 31. decembra 2000, potom skutočne zákonodarca takto určil deň, ku ktorému musia byť dlhopisy aj vyplatené, čo potvrdzuje aj znenie § 24 ods. 10 cit. zák., podľa ktorého žalovaný mohol dlhopisy splatiť aj pred uvedenou dobou splatnosti, t.j. pred dátumom 31. decembra 2000. Teda, ak ku tomuto dňu bolo zákonom stanovené, že dlhopisy sú splatné, potom tie dlhopisy nemohli byť zároveň aj nesplatné. V tomto zmysle pojem „splatnosť“ je vykladaný už dlhodobo, ide o pojem ustálený a teóriou a aj praxou takto chápaný. V tomto smere dovolací súd ešte poukazuje na výklad uvedený vo všeobecne uznávanej publikácii Doc. Dr. Vladimíra Fajnora a Dr. Adolfa Záturckého: *Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi*, ktorá prvýkrát bola vydaná už v roku 1923 (pričom autori nepochybne vychádzali ešte z dlhodobej predchádzajúcej teórie a praxe). Tretie vydanie tejto publikácie je z roku 1998, vydavateľ Henrka, v ktorej napr. na str. 243 sa uvádza „dlžník nie je vinný opozdením sa, ačkoľvek ani po splatnosti alebo po upomenutí nesplní svoju zaviazanosť, jestli môže svoje opozdenie ospravedlniť“. Tiež sa tu uvádza „Jestli je dlh splatný v určitý deň, dlžníkovu opozdenie nastáva tohoto dňa.“

V uvedenom zmysle pojem splatnosť je vyložený aj v ďalšej uznávanej publikácii od Prof. Viktora Knappa, a to: *Splnění závazku a jiné spůsoby jejich zániku* (nakladatelství Čsl. Akademie věd, Praha 1955), v ktorej napr. na str. 109 sa uvádza „doba splnění je rozuměna doba, kdy dlužník má povinnost svůj závazek splnit, tedy doba dospělosti (splatnosti) závazku. Podobne je tento pojem vyložený aj v publikácii *Právnický slovník* od autorského kolektívu pod vedením doc. Dr. Z. Madara, ORBIS Praha, str. 315 a v mnohých ďalších.

V zmysle uvedených záverov je následne potrebné pristupovať aj k výkladu a aplikácii ust. § 24 ods. 11 cit. zák. Odvolací súd síce správne konštatuje, že odseky 6 a 11 ust. § 24 cit. zák. je potrebné vykladať vo vzájomnej súvislosti, avšak sám takto nepostupoval, o čom svedčí aj absencia dôvodov týkajúcich sa výkladu a aplikácie odseku 6. Tým, že odvolací súd tomuto ustanoveniu nevenoval potrebnú pozornosť, následne nemohol bez ďalšieho správne aplikovať odsek 11. V tomto smere aj žalovaný síce konštatuje, že formulácie týchto ustanovení nie sú najvhodnejšie, avšak jeho záver plynie z toho, že tiež nesprávne si vyložil znenie odseku 6 a následne ho nesprávne (pri plnení si svojich povinností) aplikoval spolu s odsekom 11. Pritom znenie odseku 11, ak ho posudzujeme v duchu ústavnosti a vnútornej súladnosti právneho predpisu, je v zásade celkom zrozumiteľné, jasné. Totiž jeho znenie je nutné vidieť v širšom kontexte celkového znenia zákona č. 92/1991 Zb., a to najmä v znení jeho novely vykonanej zákonmi č. 304/1995 Z. z. a č. 322/1996 Z. z. Forma privatizácie štátneho majetku, vymedzená týmto zákonom, čo do rozsahu, ako aj dĺžky trvania, bola nepochybne mimoriadne náročná, dotýkala sa miliónov osôb a na jej realizáciu boli potrebné značné finančné prostriedky. Preto zákon nemohol opomenúť stanovenie doby, kedy je nutné túto privatizáciu ukončiť. K vymedzeniu tejto doby došlo práve v ustanovení ods. 11 tak, že sa to malo uskutočniť najneskôr do konca roku 2001. Vymedzenie doby trvania tejto formy privatizácie bolo dôležité jednak z hľadiska tvorby štátneho rozpočtu, ale napr. aj z hľadiska riešenia personálnych, či technických otázok u žalovaného. Toto ustanovenie vôbec nerieši otázku splatnosti (zročnosti) dlhopisov, lebo táto otázka už bola vyriešená v predchádzajúcich ustanoveniach a bolo by nelogické, že by túto otázku zákon riešil opätovne. Napokon takto to výslovne upravuje aj ustanovenie § 25 cit. zák., ktorého (z hľadiska uvedeného výkladu) dôležitá novela bola vykonaná zák. č. 304/1995 Z. z. (čl. XIX), podľa ktorého privatizačná vlna je časové obdobie, ktoré sa začína dňom emisie dlhopisov fondu podľa § 22 ods. 2 a § 24 ods. 3 a končí sa uplynutím lehoty podľa § 24 ods. 12.

V súvislosti so znením cit. ust. § 25 je potrebné zdôrazniť, že v tom čase znenie ods. 12 bolo v zásade identické s terajším znením odseku 11, teda nepochybne, že privatizačná vlna sa končí najneskôr do konca roku 2001. Ide o znenie, ktoré vyplývalo z novely zák. č. 91/1992 Zb., vykonanej zákonom č. 190/1995 Z. z., v ktorej novele § 24 bol doplnený novými odsekmi 6 a ž 13. V znení zák. č. 190/1995 Z. z. táto daná otázka bola v § 25 riešená úplne iným spôsobom, a to tak, že privatizačná vlna je časové obdobie, ktorého začiatok a koniec určí ministerstvo financií po dohode s ministerstvom a počas ktorého môžu majitelia

kupónov uplatniť svoj nárok na získanie dlhopisu podľa § 22 ods. 2 a § 24 ods. 3. Dovolací súd k tomuto zneniu ust. § 25 poznamenáva, že ani takéto znenie nič nemenilo na tom, že koniec privatizačnej vlny určoval ods. 12 (teraz ods. 11) a tento základný dátum ministerstvo financií už nemohlo meniť. Napokon tento fakt si zrejme uvedomil aj zákonodarca, keď následne ust. § 25 cit. zák. novelizoval (zák. č. 304/1995 Z. z.) tak, že privatizačná vlna končí uplynutím lehoty podľa § 24 ods. 12, t.j. najneskôr do konca roku 2001. Tento zmysel ods. 12, resp. ods. 11 § 24 cit. zák. bol daný od začiatku jeho existencie.

Súčasnú znenie § 25 cit. zák. však už výslovne koniec privatizačnej vlny vymedzuje dobou uvedenou v § 24 ods. 11 (zák. č. 122/2000 Z. z.). Aj tento legislatívny vývoj potvrdzuje, že zákonodarca považoval za nutné, aby dĺžka privatizačnej vlny, bola časovo presne vymedzená, a to pokiaľ ide o jej začiatok, ako aj pokiaľ ide o jej koniec. Takže v tomto smere nemôžu byť pochybnosti, že zákonodarca v § 24 ods. 11 stanovil koniec privatizačnej vlny. Tento záver však nevylučuje ani správnosť argumentácie použitej dovolateľom, že v tomto ustanovení sa stanovuje všeobecná doba splatnosti dlhopisov s tým, že pre jednotlivé kategórie ich majiteľov povinnosť ich splatiť je určená v odsekoch 6, 7 cit. zákona. V priebehu účinnosti zákona totiž mohla vzniknúť potreba stanoviť u jednotlivých majiteľov dlhopisov ich splatnosť rozdielne, napr. ako to vyplýva z novely cit. zák., vykonanej zák. č. 322/1996 Z. z. (ohľadne § 24 ods. 7).

V uvedenom ust. odseku 11 zákon vymedzuje jednak rozsah nárokov patriacich majiteľovi dlhopisu, teda vyplatenie jeho menovitej hodnoty, ako aj jeho výnosu, úroky z omeškania tu neuvádza, lebo táto otázka je riešená v inom všeobecnom právnom predpise a jednak vymedzuje osoby, ktorým tieto nároky majú byť vyplatené. Pritom z jeho znenia je zrejmé, že ide o plnenie povinností vyplývajúcich z predchádzajúcich ustanovení, teda vyplatiť splatný dlhopis ku dňu jeho splatnosti. Lehota splatnosti bola určená v ust. odseku 6, 7, § 24 cit. zák. a žalovanému nič nebránilo ku dňu uvedenému o odsekoch 6, 7 splniť svoju povinnosť, najmä, ak o vzniku tejto povinnosti vedel už niekoľko rokov. Teda povinnosť plniť zo strany žalovaného trvala nepretržite každý deň už po celý rok 2001 (ods. 6), resp. rok 1998 a nasl. (ods. 7), keďže táto povinnosť mala byť už splnená ku dňu 31. decembra 2000, resp. ku dňu 31. decembra 1997, a preto v odseku 11 sa zdôrazňuje, že tieto povinnosti žalovaný je povinný splniť najneskôr do konca roku 2001, a to už aj z vyššie uvedených dôvodov. Samozrejme uplynutím tejto lehoty (31.12.2001), v prípade nesplnenia, povinnosť

žalovaného nezaniká, trvá aj naďalej, ale z hľadiska omeškania nič sa nemení na tom, že žalovaný sa dostal do omeškania už dňom 1.1.2001 (ods. 6), resp. 1.1.1998 (ods. 7).

Žalovaný sám v písomnom vyjadrení k odvolaniu (č. 1. 74) uvádza, že slová majú byť chápané podľa ich všeobecného zmyslu a nie podľa mienenia jednotlivca. Ako už bolo vyššie uvedené, pojem „splatnosť“ je frekventovane používaný v základných právnych predpisoch, a to vo význame, že vznikom splatnosti záväzok má byť splnený. Ak by zákon č. 92/1991 Zb. používajúc opakovane viackrát tento pojem ho používal v inom význame, potom táto závažná okolnosť by musela byť zo zákona zrejmá. Avšak znenie žiadneho ustanovenia tohto zákona nenasvedčuje tomu, že by zákon pojem splatnosť používal v inom, než v zaužívanom a v obvyklom zmysle (napr. ako je význam pojmov osobitne vymedzený v ustanoveniach § 115 - § 122 OZ). Tento názor zodpovedá plne zásade právnej istoty pri používaní právnickej terminológie v legislatíve, aby dotknuté subjekty neboli vystavené neistote, ako vlastne určitá otázka je upravená. Pokiaľ žalovaný namieta, že nie vo všetkých právnych predpisoch uvádzaných žalobcom je pojem „splatnosť“ použitý vo význame určenia času, kedy musí byť dlh, resp. určitý peňažný záväzok dlžníka splatený veriteľovi, dovolací súd sa s touto námietkou žalovaného v zásade stotožňuje, avšak ako už bolo uvedené, z daného právneho predpisu musí byť bez akýchkoľvek pochybností zrejmé, že tento pojem („splatnosť“) je použitý v inom, ako v obvyklom význame. V danom prípade zo zák. č. 92/1991 Zb., pokiaľ ide o význam pojmu „splatnosť“, iný ako obvyklý význam nevyplýva.

Dovolací súd dospel k záveru, že počnúc dňom 1.1.2001 žalovaný sa dostal do omeškania (v zmysle odseku 6) pretože pohľadávky veriteľov nadobudli novú kvalitu. Totiž do doby, kým sa veriteľove pohľadávky stanú splatné, nemôžu veritelia požadovať na dlžníkovi ich splnenie. Akonáhle sa ale pohľadávka stane splatnou, dlžník je povinný ju uhradiť a ak tak neurobí, tak veriteľ je oprávnený domáhať sa jej splnenia na súde, a to podaním príslušnej žaloby na plnenie. Uvedeným dňom splatenie dlhopisu už bolo teda žalovateľné, a to aj s úrokmi z omeškania (je tu *actio nata*). Opačný výklad by znamenal, že ohľadne znenia odseku 11 by vznikla pochybnosť o jeho ústavnosti (pre prípadný rozpor v čl. 12 ods. 1 čl. 20 ods. 1 ústavy), ktorý rozpor z hľadiska možnosti postupu podľa § 109 ods. 1 písm. b/ OSP dovolací súd vylúčil.

Dovolací súd súc viazaný dovolacou otázkou vymedzenou odvolacím súdom v rozsudku zaujal stanovisko len k tejto pomerne úzko vymedzenej otázke a nezaoberal sa ďalšou rozsiahlou argumentáciou účastníkov, ktorá s touto dovolacou otázkou nesúvisela.

Na základe uvedených dôvodov dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvého stupňa spolu s opravným uznesením zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2, 3 O. s. p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 25. júna 2009

JUDr. Juraj Seman, v. r.
predseda senátu